

# RIKOSPERUSTEISEN KARKOTTAMISEN PERUSTEET

Rikostyyppien ja perusteluiden vertailu vuoden 2018 karkottamisesityksissä

Sari Korhonen

12/2019

## Tiivistelmä

Tekijä(t)		Tutkinto	
Sari Korhonen		Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Rikosperusteisen karkottamisen perusteet		Julkinen	
Ohjaaja		Opinnäytetyön muoto	
Pirjo Jukarainen & Heli Jalander			
Tiivistelmä			
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millaisista rikoksista poliisi tekee karkottamisesityksiä ja miten esityksissä on määritelty syyllistyminen toistuvasti rikoksiin. Rikos perusteen lisäksi tarkasteltiin sitä, millaiseen käytökseen viitataan, jos samalla on käytetty perusteena ulkomaalaislain 149 § 1 momentin 3 kohdan: "on käyttäytymisellään osoittanut olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle".</p> <p>Tutkimuksessa lähdeaineistona käytettiin poliisin vuonna 2018 tekemiä karkottamisesityksiä/sekalaisilmoituksia (S-ilmoituksia). Poliisiasiaan tietojärjestelmästä (PATJA) poimittujen ilmoitusten sisältöä analysoitiin ja tulokset jaoteltiin kansalaisuuksien ja rikostyyppien mukaisesti. Tutkimustulokset muodostuvat ilmoituksiin kirjatun sisällön perusteella. Tutkimuksesta rajattiin pois osa ilmoituksista tietyin perustein, jotka on kerrottu tutkimusosuudessa. Tutkimuksessa selvisi, että rikosten määrissä ja laadussa oli jonkin verran eroja EU -kansalaisten ja kolmannen maan kansalaisten välillä.</p> <p>Ilmoitusten laadussa havaittiin vaihtelua. Joissakin ilmoituksissa oli hyvin vajavaiset tiedot, joiden perusteella tutkimuskysymyksiin ei löytynyt vastausta. Osassa ilmoituksista sisällön määrä oli hyvin runsas. Kirjausten laadun yhtenäistäminen sekä selkeä kirjaustapa otsikointineen helpottaisi ilmoitusten käsittelyä ja tiedon löytämistä.</p>			
Sivumäärä		Tarkastuskuukausi ja -vuosi	
38		Joulukuu 2019	
Avainsanat			
Maastakarkotus, rikosperuste, ulkomaalaisasiat			

# SISÄLLYS

<b>1 JOHDANTO .....</b>	<b>2</b>
1.1 Aiheen rajausta ja tutkimuskysymykset .....	2
1.2 Tutkimuksen toteuttaminen ja havaintoaineiston poiminta .....	3
<b>2 MUUT AIHETTA KÄSITTELEVÄT OPINNÄYTTEET .....</b>	<b>5</b>
<b>3 MAAHANTULON JA MAASSAOLON EDELLYTYKSET .....</b>	<b>6</b>
3.1 Pohjoismaiden kansalaiset .....	8
3.2 Euroopan unionin kansalaiset ja niihin verrattavat .....	9
3.3 Kolmansien maiden kansalaiset .....	10
3.4 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuudesta .....	11
<b>4 MAASTA KARKOTTAMINEN .....</b>	<b>12</b>
4.1 Pohjoismaiden kansalaiset sekä EU -kansalaiset ja niihin verrattavat .....	13
4.2 Päätös, täytäntöönpano ja valvonta .....	14
4.3 Kuuleminen ja kokonaisharkinta .....	15
4.4 Vapaaehtoinen paluu ja säilöönotto .....	15
<b>5 KARKOTTAMISESITYKSET .....</b>	<b>17</b>
5.1 EU -kansalaisten karkottamisesityksistä .....	19
5.1.1 Tyypilliset rikokset EU -kansalaisten karkottamisesityksissä .....	19
5.1.2 Muut rikosnimikkeet EU -kansalaisten karkottamisesityksissä .....	22
5.1.3 Yleinen järjestys ja -turvallisuus peruste EU -kansalaisten ilmoituksissa .....	23
5.2 Kolmannen maan kansalaisten karkottamisesityksistä .....	24
5.2.1 Tyypilliset rikokset kolmannen maan kansalaisten karkottamisesityksissä .....	24
5.2.2 Muut rikosnimikkeet kolmansien maiden kansalaisten karkottamisesityksissä .....	27
5.2.3 Yleinen järjestys ja turvallisuus peruste .....	27
5.3 Rikokset Pohjoismaiden kansalaisten karkottamisesityksissä .....	28
5.4 Toistuvasti rikoksiin syyllistyneet henkilöt .....	29
5.5 Tutkimusaineiston rajaukset .....	32
<b>6 TUTKIMUSTULOKSET JA POHDINTA .....</b>	<b>34</b>
<b>LÄHTEET .....</b>	<b>37</b>

# 1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee ulkomaalaisten rikosperusteista karkottamista Suomesta ja sen edellytyksiä. Opinnäytetyössä tutkittiin poliisin vuonna 2018 Maahanmuuttovirastolle tekemiä karkottamisesityksiä. Tutkimuksessa selvitettiin millaisista rikoksista karkottamisesityksiä tehdään sekä onko poliisilaitoksilla yhdenmukainen linja karkottamisesityksissä. Opinnäytetyössä selvitettiin myös sitä, millaiseen käytökseen rikosperusteisissa karkottamisesityksissä viitataan, jos on käytetty ulkomaalaislain 149 § 1 momentin, 3 kohdan perustetta *"on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle"*.

Opinnäytetyö on osatutkimus liittyen Maahanmuuttoviraston ja poliisihallituksen yhteiseen hankkeeseen Maahanmuutto- ja turvallisuusviranomaisten yhteistyön kehittäminen (MISEC). Hanke saa rahoitusta EU:n turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta (EUSA Amif). MISEC-hankkeen tavoitteena on kehittää maahanmuutto- ja turvallisuusviranomaisten välistä yhteistyötä, tiedonvaihtoa ja riskiperusteista toimintaa. Hankkeella tuetaan muun muassa ulkomaalaislain (2004/301) maahantulon ja oleskeluluvan edellytysten selvittämistä sekä valmiuksia ryhtyä maastapoistamiseen tai oikeudettomasti saadun aseman pois ottamiseen. Tutkimuslupa hankittiin Poliisiammattikorkeakoululta poliisin vuonna 2017 -2019 laatimien karkottamisesitysten (S-ilmoitusten) käsittelyyn MISEC -hankkeessa ja tässä opinnäytetyössä on analysoitu vuoden 2018 aikana kirjatut esitykset.

## 1.1 Aiheen rajaus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön teoriaosuus sisältää lakipohjaa maahantulon- ja maassaolon edellytyksistä, joista ilmenee eri kansalaisuuksien kohdalla vaadittavat edellytykset (kappale 2). Ulkomaalaislaissa säädetyt karkottamisperusteet vaihtelevat sen mukaan, onko henkilö EU:n kansalainen, Pohjoismaan kansalainen vai kolmannen maan kansalainen. Karkottamisperusteet ovat niin ikään joissakin tapauksissa erilaiset ulkomaalaiselle itselleen ja hänen perheenjäsenelleen. Työ sisältää karkottamisen perusteet sekä kansalaisuuksien väliset eroavaisuudet karkottamisen edellytyksiin nähden (kappale 3.1). Työ on rajattu käsittelemään ainoastaan karkottamista, käännäyttämistä ei tarkastella.

Tutkimusosuudessa analysoidaan vuoden 2018 aikana poliisin Maahanmuuttovirastolle tekemiä karkottamisesityksiä ja niiden perusteluja. Tutkimuksessa rajattiin lähdeaineistoksi poliisin Maahanmuuttovirastolle tekemät karkottamisesitykset yhden vuoden ajalta, jotta aineiston määrä on kohtuullinen ja samalla riittävä AMK -opinnäytetyölle. Lähdeaineiston tarkasteluväliksi valikoitiin mahdollisimman tuoreet tiedot. Tutkimuksessa on käytetty vuonna 2018 poliisin tekemiä karkottamisesityksiä/sekalaisilmoituksia (S-ilmoituksia). Vuonna 2018 S-ilmoituksia kirjattiin 112 kappaletta. Lähdeaineisto on poimittu poliisiasian tietojärjestelmästä (PATJA).

Tutkimuskysymyksenä opinnäytetyössä on:

**1. Millaisista rikoksista karkottamisesityksiä tehdään ja miten esityksissä on määritelty syyllistyminen toistuvasti rikoksiin?** (Ulkomaalaislaki 149 § 1 momentti, 2 kohta: *”on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin”*).

**2. Onko samalla käytetty maasta karkottamisessa perusteena ulkomaalaislain 149 § 1 momentin 3 kohdan:** *”on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle”* ja jos, niin millaiseen käytökseen tällä viitataan?

## 1.2 Tutkimuksen toteuttaminen ja havaintoaineiston poiminta

Tutkimuksesta tehtiin aluksi kirjallinen tutkintasuunnitelma ja tutkimukselle haettiin tutkimuslupa suunnitelman mukaisesti. Tutkimuslupaa haettiin poliisin Maahanmuuttovirastolle tekemiin karkottamisesityksiin vuosina 2017 -2019. Tutkimuslupaa varten tehtiin tietosuojaa koskeva vaikutusten arviointi, joka lähetettiin tiedoksi Tietosuojavaltuutetulle. Tässä opinnäytetyössä käsiteltäväksi aineistoksi poimittiin Rikitrip -järjestelmästä aikavälin 1.1.2018 -31.12.2018 S-ilmoitukset, jossa asanimike on "maasta karkottaminen" ja teon tarkenne "rikosperuste". Poimintaan otettiin mukaan kaikki manner-Suomen poliisilaitokset ja Ahvenanmaan maakunnan poliisi. Yllä olevin ehdoin poimittu havaintoaineisto tallennettiin sekä teksti- että taulukkomuotoisena tiedostona. Taulukkomuotoisesta tiedostosta poistettiin rivit, jotka koskivat samaa yksittäistä ilmoitusta ja suomalaisen tukihenkilön tietoja. Tämän jälkeen poiminnot pseudonymisoitiin siten, että tiedostoista poistettiin tarkasti yksilöivät henkilötiedot: henkilöiden nimet ja henkilötunnukset. Käsitelty aineisto sisälsi kuitenkin seuraavia henkilötietoja: syntymäaika, kansalaisuus, syntymämaa ja ammatti. Tiedostoista seulottiin pois ilmoitukset, joissa

karkottamisesitys oli peruutettu ja ilmoitukset, joissa karkottaminen ei ollut tosiasiasa rikosperusteinen, vaan henkilölle ei ollut myönnetty oleskelulupaa. Rajausten jälkeen analysoitu taulukko- ja tekstitiedosto sisälsi 112 ilmoitusta.

Opinnäytteessä käsitelty tutkimusrekisteri sisältää henkilötietojen (ikä, sukupuoli, kansalaisuus, syntymämaa, perhesiteet) lisäksi rikostuomioihin tai rikkomuksiin liittyviä tietoja, kuten sekalais- ja rikosilmoitusnumerot, rikosnimikkeet, tuomiot ja niiden täytäntöönpano sekä henkilön käyttäytymisen kuvauksia (yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden vaarantaminen). Henkilötietoja ei voida enää suoraan yhdistää luonnolliseen henkilöön. Tutkimusrekisteri sisältää kuitenkin vielä sekalaisilmoitusnumeron, jota käyttäen tiedot pystytään tarvittaessa yhdistämään yksittäiseen henkilöön poliisiasiain tietojärjestelmässä.

Rikitrip -järjestelmästä poimittujen S-ilmoitusten tekstiosuuksien sisältö on analysoitu ja luokiteltu aineistolähtöisesti ulkomaalaisten kansallisuuksien, rikosnimikkeiden tai rikosten vakavuuden mukaan ja tulokset eritelty kansalaisuuksittain. Kerätystä aineistosta sekä taustateoriasta yhdistelemällä on pyritty saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiin ja laatimaan katsaus vuoden 2018 karkottamisesityksistä, niiden sisällöstä sekä löytämään mahdollisia ongelmakohtia prosessissa.

## 2 MUUT AIHETTA KÄSITTELEVÄT OPINNÄYTTEET

Rikosperusteiseen karkottamiseen keskittyvää opinnäytetyötä ei ole Poliisiammattikorkeakoulussa tähän mennessä tehty. Läheisesti ulkomaalaisaiheeseen liittyviä opinnäytetöitä on tehty lähivuosina muutamia. Roosa Toivanen tutki vuonna 2015 valmistuneessa opinnäytetyössään tilaustyönä Poliisihallitukselle kuinka paljon ja millaisilla perusteilla poliisi teki käännytyspäätöksiä vuonna 2015. Mojtaba Sofizade ja Jani Yli-Valkama tutkivat Helsingin poliisilaitoksen vuonna 2016 tehtyjen käännytyspäätösten määriä ja perusteita. Sofizaden ja Yli-Valkaman työ oli tilaustyö Poliisihallitukselle. Juho Raatikainen on tehnyt vuonna 2019 valmistuneen opinnäytetyön, joka on lainopillinen kirjallisuuskatsaus. Työssään Raatikainen on tutkinut mihin perustuu poliisin toimivalta henkilön maasta poistamiseen ja maahantulokiellon määräämiseen.

Läheisesti tämän opinnäytetyön aiheeseen liittyviä muita tutkimuksia ovat Laura Kuitusen vuonna 2018 julkaistu Turun yliopiston pro gradu -tutkielma ”Rikos- ja turvallisuusperusteiset karkotukset turvallisuuden määrittäjinä Sisäministeriön lainsäädäntöhankkeessa”, jossa tutkimuksen kohteena on rikoksiin syyllistyneiden ja yleiselle järjestykselle vaarallisten henkilöiden maasta poistaminen. Vaasan avoimen yliopiston pro gradu -tutkielman aiheesta ”Kolmannen maan kansalaisen karkottaminen Suomesta rikoksen nojalla: Kansainvälisen suojeluaseman saaneet ulkomaalaiset” on tehnyt Krista-Maria Foudila ja se on julkaistu myös vuonna 2018. Tutkimuksessaan Foudila selvitti minkä tyyppinen rikollisuus johtaa ulkomaalaisen karkottamiseen ja mikä vaikutus rikosten laadulla ja määrällä on karkottamispäätökseen sekä sitä, mitkä seikat estävät kansainvälistä suojelua saavan ulkomaalaisen karkottamisen.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa opinnäytetyö analysoimalla ja yhdistelemällä eri lähdeaineistojen tietoja sekä luoda poliisityötä hyödyttävä teos karkottamisen perusteista. Tutkimuksessa luodaan katsaus poliisilaitosten välisistä linjauksista, esitysten perusteista sekä linjausten mahdollisista eroista. Opinnäytetyöhön koostettu tieto hyödyttää opinnäytetyön alussa mainittua MISEC -hanketta aihepiiriin jatkotutkimusta varten. Opinnäytetyön aihe oli tekijälle mielenkiintoinen ja opinnäytetyön tekeminen hyvä mahdollisuus perehtyä syvemmin ulkomaalaislakiin ja eri viranomaisten vastuisiin karkottamisprosessin eri vaiheissa.

### 3 MAAHANTULON JA MAASSAOLON EDELLYTYKSET

Tässä kappaleessa käsitellään ulkomaalaisen maahantulon edellytyksiä ja vaatimuksia sekä nostetaan esille olennaisimmat kansainvälisoikeudelliset maahantuloa määrittelevät säännökset. Ulkomaalaisen maahantuloa Suomeen sääntelee pääasiassa ulkomaalaislaki. Suomi kuuluu Euroopan unioniin ja on yksi Schengen-valtioista, joten myös niiden määrittelemät matkustus- ja rajanylityssäännökset koskevat Suomeen saapuvaa ulkomaalaista.

Ulkomaalaiset voidaan maahantulon edellytysten osalta jaotella seuraavasti: Pohjoismaiden kansalaiset, Euroopan unionin -kansalaiset ja niihin rinnastettavat sekä kolmansien maiden kansalaiset. Ulkomaalaislain 2 luvun 11 §:ssä (30.1.2018/121) on määritelty ulkomaalaisen maahantulon edellytykset. Pohjoismaiden sekä EU -kansalaisten maahantulon ja maassa oleskelun edellytykset poikkeavat hieman kolmansien maiden kansalaisten edellytyksistä. Pohjoismaiden kansalaisten maahantulosta ja maassa oleskelusta on säädetty ulkomaalaislain 10 luvun 157 §:ssä (30.4.2014/301). Unionin kansalaisten maahantulosta ja oleskelusta on säädetty ulkomaalaislain 155 §:ssä (23.3.2007/360). Edellytysten eroavaisuuksia Pohjoismaiden kansalaisten osalta käsitellään kappaleessa 2.1, EU -kansalaisten ja niihin rinnastettavien kappaleessa 2.2. ja kolmansien maiden kansalaisten kappaleessa 2.3.

**Yleinen turvallisuus, kansainväliset suhteet ja maahantulokielto.** Maahan tuleminen edellyttää, ettei ulkomaalainen saa maahan tullessaan vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Ulkomaalainen ei myöskään saa olla maahantulokiellossa. (UL 2:11 §.) Järjestyslain 2 luvun 3 §:n (27.6.2003/612) mukaan yleisen järjestyksen häiritseminen tai turvallisuuden vaarantaminen yleisellä paikalla on kielletty:

- 1) metelöimällä ja muulla vastaavalla tavalla;*
- 2) toistuvilla uhkaavilla eleillä, hyökkäävillä liikkeillä, suullisesti esitetyillä uhkailuilla ja muulla vastaavalla, pelkoa herättävällä uhkaavalla käyttäytymisellä;*
- 3) ampumalla, heittämällä esineitä tai muulla vastaavalla tavalla.*

*Edellä 1 momentissa tarkoitettu toiminta on kielletty myös muualla kuin yleisellä paikalla, jos toiminnan vaikutus ulottuu yleiselle paikalle.*



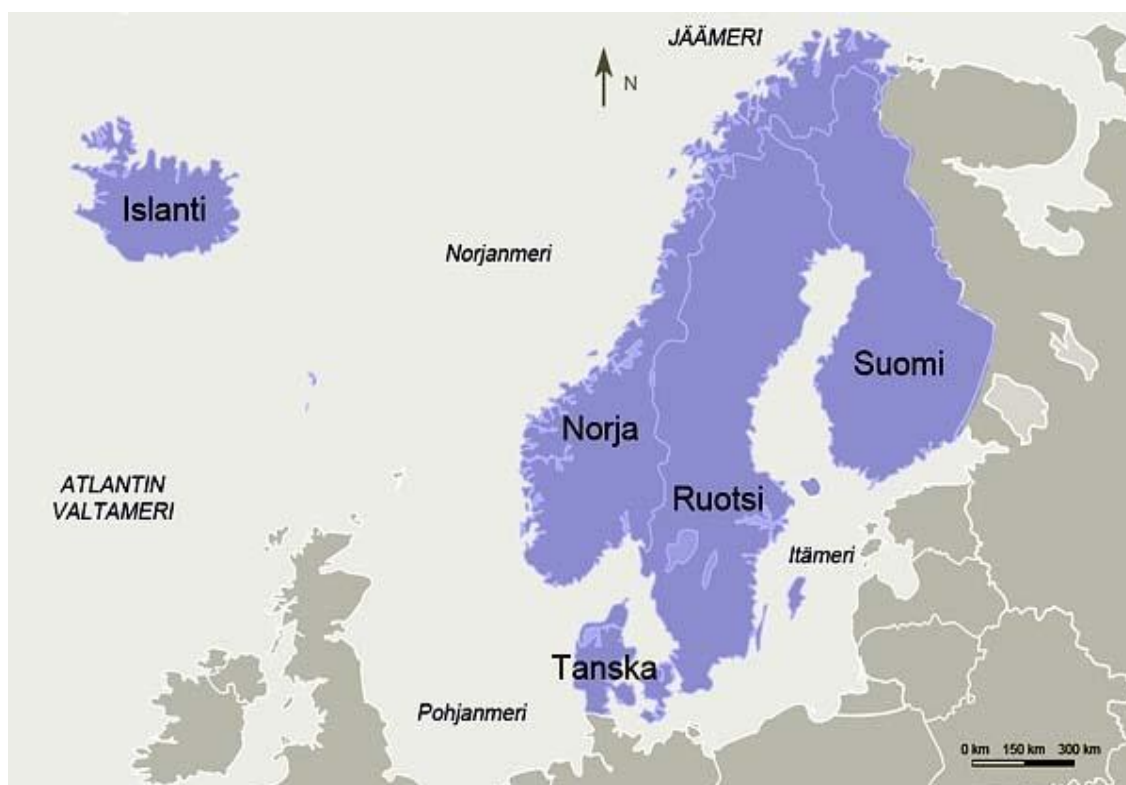
**Schengenin rajasäännöstö.** Schengen-alueella maiden väliset sisäraajatarkastukset on poistettu ja alueella on vapaa liikkuvuus. Schengen-alueella liikkuesssa matkustusasiakirja on kuitenkin pidettävä mukana, sillä matkustusasiakirja on esitettävä poliisiviranomaiselle pyydettyäessä. Schengen-alueen ulkorajaa ylitettäessä jokaisen on esitettävä matkustusasiakirja kansalaisuudesta riippumatta. (*Ulkoministeriö 2019a.*)

Schengen-valtiot ovat yhteisesti päättäneet minkä valtioiden kansalaisilta vaaditaan matkustusasiakirjan lisäksi viisumi. Viisumi on maahantulolupa, joka myönnetään lyhytaikaista, enintään 90 päivää kestävästä vierailusta varten. (*Ulkoministeriö 2019b.*)

Suomen lisäksi Schengen-valtioita ovat:

- |  |             |
|--|-------------|
| - Alankomaat                             | - Puola     |
| - Belgia                                 | - Portugali |
| - Espanja                                | - Ranska    |
| - Islanti                                | - Ruotsi    |
| - Italia                                 | - Saksa     |
| - Itävalta                               | - Slovakia  |
| - Kreikka                                | - Slovenia  |
| - Latvia                                 | - Sveitsi   |
| - Liechtenstein                          | - Tanska    |
| - Liettua                                | - Tšekki    |
| - Luxemburg                              | - Unkari    |
| - Malta                                  | - Viro      |
| - Norja ( <i>Ulkoministeriö 2019c.</i> ) |             |

### 3.1 Pohjoismaiden kansalaiset



Kuvio 1. Pohjoismaat. (Pedagogiikkaa netissä 2019a)

Suomen lisäksi pohjoismaihin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi ja Tanska (kuvio 1). Ulkomaalaislain 10 luvun 157 § käsittelee Pohjoismaiden kansalaisen maahantuloa ja maassaoloa. Pohjoismaiden välillä on sopimus passivapaudesta, joten Pohjoismaan kansalainen voi ylittää rajan ja oleskella Suomessa passia tai muuta matkustusasiakirjaa näyttämättä. Pohjoismaan kansalaisen on kuitenkin pystyttävä tarvittaessa todistamaan henkilöllisyytensä sekä kansalaisuutensa. (UL 10:157 §.)

Pohjoismaiden kansalainen ei tarvitse Suomeen saapuessaan viisumia. Pohjoismaiden kansalainen ei tarvitse myöskään oleskelulupaa, työlupaa, selvitystä oleskelukustannuksista tai oleskelun pituudesta. Pohjoismaiden kansalainen voi vapaasti oleskella ja työskennellä Suomessa enintään kolmen kuukauden ajan. Yli kolmen kuukauden oleskelu täytyy rekisteröidä Maahanmuuttovirastossa. (Maahanmuuttovirasto 2019b.)

### 3.2 Euroopan unionin kansalaiset ja niihin verrattavat



*Kuvio 2. Euroopan unionin jäsenvaltiot. (Pedagogiikkaa netissä 2019b)*

Suomi kuuluu Euroopan unioniin. Muita EU -maita ovat Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt Kuningaskunta (kuvio 2). EU -kansalaisiin verrattavia ovat Norjan, Islannin, Sveitsin ja Liechtensteinin kansalaiset ja heihin pätee täysin samat oikeudet ja velvollisuudet, kuin EU -kansalaisiin (*Euroopan komissio 2019a*).

EU -jäsenmaan kansalainen on automaattisesti myös EU -kansalainen. EU -kansalaisilla on joitakin tärkeitä lisäoikeuksia ja –velvollisuuksia, jotka on kirjattu Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaan. (*Euroopan komissio 2019b*.)

EU -kansalaisilla on Euroopan Unionin alueella vapaa liikkuvuus. EU -kansalainen voi asua työnhakijana tai työntekijänä toisessa EU -maassa ja jäädä maahan työsuhteen jälkeenkin. EU -kansalainen voi työskennellä toisessa EU -maassa ilman työlupaa. EU -kansalaisella on oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoisesti maan omien kansalaisten kanssa työnsaannin ja työolojen lisäksi myös muiden sosiaali- ja veroetuuksien suhteen. (*Euroopan komissio 2019c.*)

EU -kansalainen voi vapaasti oleskella Suomessa enintään kolmen kuukauden ajan. Yli kolmen kuukauden yhtäjaksoinen oleskelu täytyy rekisteröidä Maahanmuuttovirastossa. EU -kansalaisella täytyy olla Suomessa oleskelun rekisteröimiseen peruste. Peruste voi olla työteko tai ammatinharjoittaminen, perheenjäsen, opiskelu tai riittävät varat oleskeluun. EU -kansalaisen perheenjäsenen, joka ei ole EU -kansalainen, pitää hakea EU -kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttia. EU -kansalaisella on oltava riittävät varat Suomessa elämiseen, sillä hänestä ei saa koitua kohtuutonta rasitetta Suomen sosiaaliturvajärjestelmälle. EU -kansalaiselta ei edellytetä riittäviksi varoiksi mitään tiettyä rahamäärää. (*Maahanmuuttovirasto 2019b.*)

### **3.3 Kolmansien maiden kansalaiset**

Kolmannen maan kansalaiseksi katsotaan ulkomaalainen, joka ei ole Pohjoismaiden kansalainen tai Euroopan unionin tai niihin rinnastettavan maan kansalainen. Ulkomaalaislain 2 luvun 11 § 2 momentin mukaan kolmannen maan kansalaisen enintään 90 päivää kestävä oleskelun edellytyksistä säädetään Schengenin rajasäännöstössä. Schengen alueelle saapuessaan kolmannen maan kansalaisen on esitettävä matkustusasiakirja sekä viisumi, mikäli sitä kyseisen maan kansalaiselta vaaditaan. Kansalaisuudet, joilta viisumi vaaditaan tai jotka eivät tarvitse viisumia Schengen-alueelle tullessaan säädetään neuvoston asetuksessa (EY) N:o 539/2001. Jos ulkomaalaisella on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa tai muussa Schengen-valtiossa, viisumia ei tarvita (*Aer 2016, 53*).

Oleskelulupaa tulee hakea siinä tapauksessa, jos suunniteltu oleskelu Suomessa tai Schengen-alueella kestää yli 90 päivää. Oleskelulupa tulee hakea myös siinä tapauksessa, jos henkilö haluaa tehdä töitä, vaikka oleskelu kestäisi alle 90 päivää, sillä viisumi ei oikeuta työntekoon. (*Juvonen 2012, 17.*)

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että kolmannen maan kansalaisella on riittävät varat Suomessa elämiseen (toimeentuloedellytys). Oleskelulupakohtaiset tiedot toimeentuloedellytyksestä sekä tiedot missä tilanteessa turvattua toimeentuloa ei edellytetä löytyvät Maahanmuuttoviraston internetsivuilta. Turvattua toimeentuloa ei edellytetä muun muassa siinä tilanteessa, jos oleskelulupa myönnetään kansainvälisen suojelun perusteella (turvapaikka, toissijainen suojelu tai tilapäinen suojelu), yksilöllisestä inhimillisestä syystä, ihmiskaupan uhrille tai ulkomaalaiselta, joka on hyväksytty pakolaiskiintiöön. (*Maahanmuuttovirasto 2019c.*)

### **3.4 Ulkomaalaistaustaisten rikollisuudesta**

Suomessa asuvat ulkomaalaiset ovat olleet vuosittain suunnilleen yhtä usein epäiltynä liikenne rikoksista kuin suomalaisetkin. Hieman alle puolet liikenne rikoksiin syylistyneistä ulkomaalaisista oli virolaisia tai venäläisiä. Ulkomaalaiset ovat olleet epäiltynä muihin kuin liikenne rikoksiin 1,5-2 kertaa useammin kuin suomalaiset. Ulkomaan kansalaisista etenkin maahanmuuttajat ovat vuosittain suhteellisesti useammin olleet epäiltynä raiskauksista. Myös muissa seksuaalirikoksissa, pahoinpitelyrikoksissa ja ryöstörikoksissa ulkomaalaisten osuus on ollut suuri. Suomessa maahanmuuttajien rikollisuuden ilmiöt eivät eroa muista Pohjoismaista, mittasuhteissa on eroja. (Kivivuori 2017, 263.)

Maahanmuuttajien ylliedustusta rikostilastoissa selittää yhtenä tekijänä alhainen keski-ikä valtaväestöön nähden sekä nuorten miesten suuri osuus, sillä nuoret miehet ylipäättään tekevät huomattavan osan kaikista rikoksista. Monien maahanmuuttajien koulutustaso ja kielitaito on puutteellinen, joten työllistyminen saattaa olla vaikeaa. Sosiaalinen huonous, lähtömaan kulttuurilliset tekijät sekä lähtömaan ja tulomaan kielteiset elämäkokemukset ovat myös rikollisuuden mahdollisia selittäjiä. (Kivivuori ym. 2018, luku Mikä selittää maahanmuuttajien rikollisuutta.)

## 4 MAASTA KARKOTTAMINEN

Ulkomaalaislain 9 luvun 143 § mukaan karkottamisella tarkoitetaan ulkomaalaisen maasta poistamista silloin, kun:

- 1) *ulkomaalainen oleskelee maassa Suomen viranomaisen myöntämällä määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluluvalla;*
- 2) *ulkomaalainen oleskelee maassa ja hänen oleskelunsa on rekisteröity tässä laissa mainitulla tavalla;”*
- 3) *ulkomaalainen oleskelee edelleen maassa sen jälkeen, kun hänen oleskelulupansa, rekisteröity oleskelunsa tai oleskelukorttinsa ei ole enää voimassa; taikka*
- 4) *ulkomaalainen on menettänyt Suomen kansalaisuuden (UL 9:143 §).*

Perusteet maasta karkottamiseen on määritelty ulkomaalaislain 9 luvun 149 §:ssä. Sen mukaan:

*Maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut tai Suomen kansalaisuuden menettänyt ulkomaalainen:*

- 1) *joka oleskelee Suomessa ilman vaadittavaa oleskelulupaa;*
- 2) *jonka on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin;*
- 3) *joka on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle; taikka*
- 4) *joka on ryhtynyt taikka jonka voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä ryhtyvän Suomessa kansallista turvallisuutta vaarantavaan toimintaan.*

*Maasta voidaan 1 momentin 2 kohdassa säädetyllä perusteella karkottaa myös ulkomaalainen, joka on jätetty syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta rikoslain 3 luvun 4 §:n nojalla.*

*Pakolaisen saa karkottaa 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa. Pakolaista ei saa karkottaa kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa, johon nähden hän on edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Pakolaisen saa karkottaa vain valtioon, joka suostuu ottamaan hänet vastaan.*

*Ulkomaalainen, jolle on Suomessa myönnetty pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, voidaan karkottaa maasta vain, jos hän muodostaa yleiselle järjestykselle tai yleiselle turvallisuudelle välittömän ja riittävän vakavan uhan. Jos karkotettavalla on pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvassa olevan merkinnän ja merkinnässä mainitulta jäsenvaltiolta pyydetyn vahvistuksen mukaisesti, hänet on karkotettava kyseiseen*

*jäsenvaltioon. Pakolaisen saa kuitenkin karkottaa myös muuhun valtioon siten kuin 3 momentissa säädetään. (RL 3:4 §; UL 9:149 §.)*

Sovellettaessa ulkomaalaislain 149 § 1 momentin 2 kohtaa rikostuomion ei edellytetä olevan lainvoimainen. Lain esitöiden mukaan rikostuomion ei edellytetä olevan lainvoimainen siitä syystä, että ulkomaalainen saattaisi oleskella Suomessa useita vuosia ennen kuin maasta poistaminen voitaisiin panna täytäntöön. (HE 28/2003 vp.) Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maasta voidaan karkottaa oleskeluluvalla oleskellut tai Suomen kansalaisuuden menettänyt ulkomaalainen, mikäli hänen katsotaan käyttäytymisensä perusteella olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

#### **4.1 Pohjoismaiden kansalaiset sekä EU -kansalaiset ja niihin verrattavat**

Pohjoismaan kansalainen, jonka oleskelua ei ole rekisteröity voidaan karkottaa, mikäli hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta taikka kansanterveyttä. Oleskelunsa rekisteröinyt Pohjoismaan kansalainen, jonka oleskelu on kestänyt vasta lyhyen aikaa, voidaan karkottaa samoilla perusteilla. Mikäli oleskelunsa rekisteröinyt Pohjoismaan kansalainen on oleskellut maassa yli viisi vuotta, hänet voidaan karkottaa vain yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä. Yli kymmenen vuotta maassa oleskellut oleskelunsa rekisteröinyt Pohjoismaan kansalainen voidaan karkottaa vain yleiseen järjestykseen liittyvistä pakottavista syistä. (UL 9:169 §.)

Oleskelunsa rekisteröinyt EU -kansalainen voidaan karkottaa vain, jos hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta ulkomaalaislain 156 §:ssä säädetyin edellytyksin eli yksilön oma käyttäytyminen muodostaa todellisen, välittömän ja riittävän vakavan uhkan, joka vaikuttaa johonkin yhteiskunnan olennaiseen etuun. EU -kansalainen voidaan karkottaa myös, mikäli hänen katsotaan ulkomaalaislain 156 a §:n mukaisesti vaarantava kansanterveyttä. Pysyvän oleskeluoikeuden saanut EU -kansalainen voidaan karkottaa vain yleiseen järjestykseen ja yleiseen turvallisuuteen liittyvistä vakavista syistä. Yli kymmenen vuotta maassa oleskellut EU -kansalainen voidaan karkottaa vain yleiseen turvallisuuteen liittyvistä pakottavista syistä. Pakottavaksi syyksi on määritelty se, että EU -kansalaisen on todettu syyllistyneen tekoon, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin yksi vuosi vankeutta tai rikoksen vakavuuden tai rikollisen toiminnan jatkumisen arvioidaan olevan vaaraksi yleiselle turvallisuudelle tai hänen epäillään vakavasti vaarantavan Suomen

tai muun valtion turvallisuutta. (*UL 9:168 §*.) Ennen yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviin syihin perustuvaa maasta karkottamista koskevaa päätöstä, on kokonaisharkinnassa otettava huomioon ulkomaalaislain 168 b § mukaiset EU -kansalaisen yksilölliset olosuhteet sekä oleskelun kesto.

#### 4.2 Päätös, täytäntöönpano ja valvonta

Poliisi voi laittaa vireille karkotusasian esittämällä Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaisen karkottamista. Päätöksen karkottamisesta tekee aina Maahanmuuttovirasto (*UL 9:152 §*). Karkottaminen on ulkomaalaislain mukainen maastapoistamispäätös, joka edellyttää aina sitä, että ulkomaalainen on tosiasiallisesti maassa (*Maahanmuuttovirasto 2019a*).

Ulkomaalaisen asuin- tai oleskelupaikkakunnan poliisilaitos hoitaa maastapoistamispäätöksen tiedoksiannon ulkomaalaiselle. Poliisin on annettava päätös tiedoksi viipymättä. (*Poliisihallitus 2019a*.)

Karkottamispäätöksen täytäntöönpanon ajankohta riippuu siitä perusteesta, jonka mukaan päätös on tehty. Jos karkottamispäätös on tehty ulkomaalaislain 149 §:n 2-4 kohdan tai 4 momentin perusteella eli karkotettavan on todettu syyllistyneen vakavaan rikokseen, toistuviin rikoksiin tai hänen käyttäytymisensä tai muutoin perustellusta syystä voidaan olettaa vaarantavan yleisen järjestyksen ja yleisen turvallisuuden, päätös voidaan panna täytäntöön aikaisintaan 30 päivän kuluttua päätöksen tiedoksiannosta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää (*Maahanmuuttovirasto 2019a*). Mikäli karkotettava kahden esteettömän todistajan läsnä ollessa ilmoittaa suostuvansa karkottamispäätöksen täytäntöönpanoon ja allekirjoittaa päätökseen siitä tehdyn merkinnän, karkottamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin päätös on saanut lainvoiman (*UL 13:202 § 2 mom.*).

Täytäntöönpanossa on aina huomioitava palautuskielto. Palautuskielto on ehdoton, eikä siitä voi poiketa edes sitä syystä, että henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Palautuskielto on kirjattu ulkomaalaislain 147 §:n ja sen mukaan:

*Ketään ei saa käännäyttää, karkottaa tai pääsyn epäämisen seurauksena palauttaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle (UL 9:147 §).*



Maasta poistamisen täytäntöönpanoa sen kaikissa vaiheissa valvoo yhdenvertaisuusvaltuutettu (*UL 9:152 b §*). Yhdenvertaisuusvaltuutetulle on ilmoitettava käännytyspäätöksestä, säilöönottopäätöksestä sekä maastapoistamisen täytäntöönpanosuunnitelmista ja täytäntöönpanoista. Yhdenvertaisuusvaltuutettu voi osallistua haastavissa tapauksissa palautuksen eri vaiheisiin. Yhdenvertaisuusvaltuutetun monitorointi tuo haastavissa tapauksissa puolueettoman näkemyksen eri osapuolten toiminnasta ja siten parantaa sekä palautustoimintaan osallistuvien että palautettavan oikeusturvaa. (*Poliisihallitus 2019b.*)

#### **4.3 Kuuleminen ja kokonaisharkinta**

Ulkomaalaiselle tai hänen puolisolleen on varattava tilaisuus tulla kuulluksi karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta koskevassa asiassa (*UL 9:145 §*). Karkottamista ja maahantulokiellon pituutta määrittäessä tulee ottaa huomioon kokonaisuutena päätöksen perusteena olevat seikat. Harkinnassa huomioonotettavia seikkoja ovat muun muassa ulkomaalaisen maassa oleskelun pituus, oleskelun tarkoitus ja oleskeluluvan luonne. Hänen olosuhteidensa osalta tulee ottaa huomioon ulkomaalaisen siteet Suomeen, kuten työpaikka, aviopuoliso tai lapset. Mikäli karkotettavalla on aviopuoliso tai lapsia, tulee harkinnassa kiinnittää huomiota lapsen etuun sekä perhe-elämän suojaan. Harkinnassa huomioon tulee ottaa kulttuurilliset ja sosiaaliset siteet kotimaahan. Rikosperusteisen karkottamisen ja maahantulokiellon määräämisen perusteita arvioidessa on otettava huomioon teon vakavuus sekä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara. (*UL 9:146 §.*)

#### **4.4 Vapaaehtoinen paluu ja säilöönotto**

Vapaaehtoinen paluu tarkoittaa sitä, että ulkomaalaisen annetaan mahdollisuus poistua määrätyn ajan kuluessa maasta vapaaehtoisesti. Mikäli henkilö ei poistu hänelle määritellyn ajan puitteissa, poliisi panee täytäntöön karkottamisen eli maasta poistamisen. Vapaaehtoiselle paluulle ei määrätä aikaa, mikäli kyse on maasta karkottamisesta rikosoikeudellisen seuraamuksen johdosta (*UL 9:147 a § 1 mom.*). Vapaaehtoista paluuta ei sovelleta myöskään siinä tapauksessa, jos on olemassa pakenemisen vaara tai henkilön katsotaan olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle. (*UL 9:147 a § 2 mom.*).

Ulkomaalainen voidaan ulkomaalaislain 118 §:n mukaan määrätä ilmoittautumaan poliisin toimipisteessä määräajoin. Ilmoittautuminen voidaan määrätä esimerkiksi sinä tilanteessa, jos hänen vankeusrangaistuksensa päättyy ennen kuin maasta poistaminen voidaan panna täytäntöön. Ulkomaalaislain 119 §:n mukaan ulkomaalainen on määräyksestä velvollinen luovuttamaan matkustusasiakirjansa poliisin haltuun taikka ilmoittamaan poliisille paikan, josta hän on tavoitettavissa. Mikäli ulkomaalaislain 118 §:n mukainen ilmoittautumisvelvollisuus tai 119 §:n mukaiset toimet eivät turvaamistoimina ole riittäviä, henkilö voidaan ottaa säilöön (*UL 7:118 § ja 119 §*).

Säilöön ottamisen edellytykset on kirjattu ulkomaalaislain 121 §:n. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilö voidaan ottaa säilöön, jos:

*ulkomaalaisen henkilökohtaiset tai muut olot huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että ulkomaalainen piileskelisi, pakenisi tai muulla tavalla vaikeuttaisi huomattavasti itseään koskevaa päätöksentekoa tai maasta poistamistaan koskevan päätöksen täytäntöönpanoa.*

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan, jos:

*ulkomaalainen on syyllistynyt tai hänen epäillään syyllistyneen rikokseen ja säilöönotto on tarpeellinen maastapoistamispäätöksen valmistelun tai täytäntöönpanon turvaamiseksi.*

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan, jos:

*ulkomaalainen on säilöönnotettuna tehnyt uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen lähinnä maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanon viivyttämiseksi tai häiritsemiseksi.*

Ja pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan, jos:

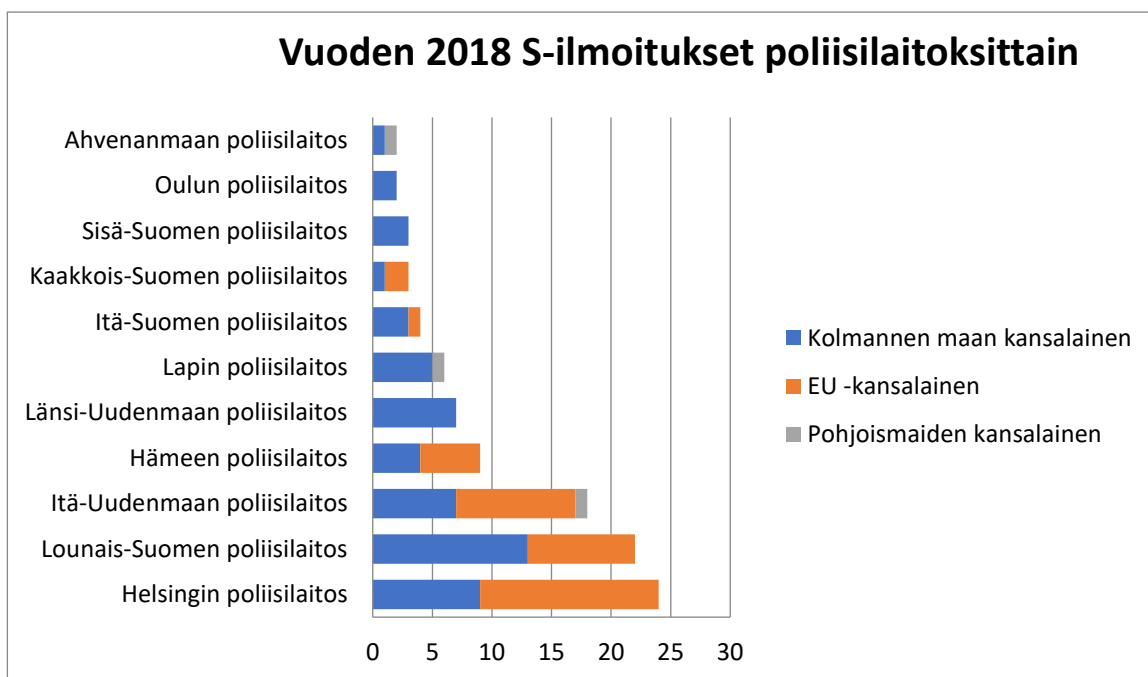
*ulkomaalaisen henkilökohtaiset ja muut olosuhteet huomioon ottaen on perusteltua aihetta olettaa, että hän muodostaa uhkan kansalliselle turvallisuudelle. (UL 7:121 §)*

Säilöönottopäätös tehdään yksilöllisen arvioinnin perusteella. Säilöönotosta päättää poliisi. (*Maahanmuuttovirasto 2019d.*) Säilöön otettu menettää vapautensa ja henkilön liikkuminen rajoitetaan säilöönottoyksikön alueelle, joka on vartioitu.

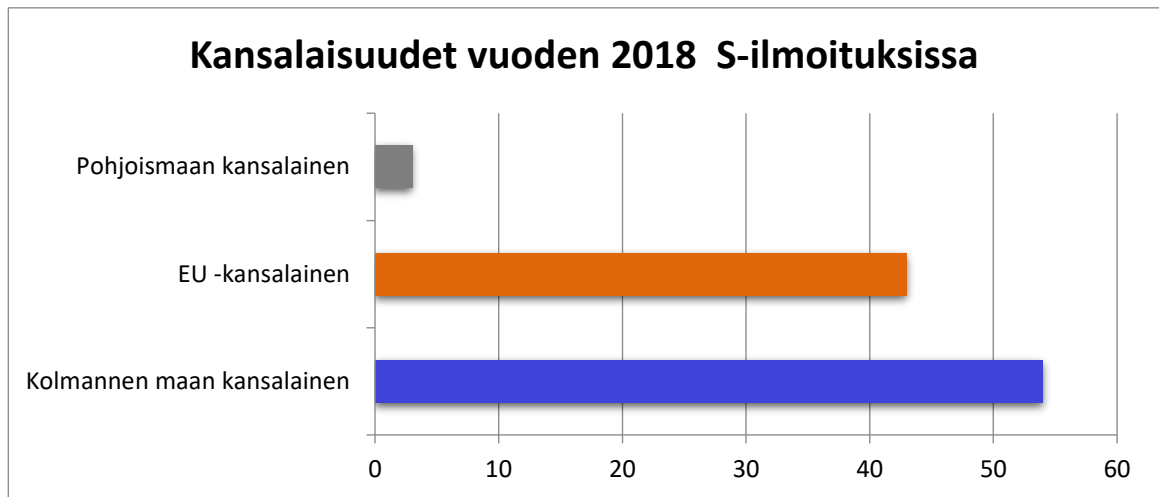
## 5 KARKOTTAMISESITYKSET

Tässä kappaleessa tarkastellaan poliisin Maahanmuuttovirastolle vuoden 2018 aikana tekemiä karkottamisesityksiä ja niiden perusteluja. Ilmoitusten sisällöstä etsitään vastauksia tutkimuskysymyksiin: **Millaisista rikoksista karkottamisesityksiä tehdään ja miten esityksissä on määritelty syyllistyminen toistuvasti rikoksiin? Sekä onko samalla käytetty perusteena ulkomaalaislain 149 § 1 momentin 3 kohdan: "on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle" ja jos, niin millaiseen käytökseen tällä viitataan?**

Tutkimusaineisto koostuu 112:sta poliisin PATJA -rekisteriin kirjaamasta ilmoituksesta. Ilmoituksista 61 koskee kolmannen maa kansalaista, 48 koskee EU -kansalaista ja kolme Pohjoismaan kansalaista. Ilmoitusten määrä ja kansalaisuuksien osuus poliisilaitoksittain on kuvattu kuviossa 3. Sadassa yhdeksässä ilmoituksessa oli kyseessä mies ja kolmessa ilmoituksessa nainen.



Kuvio 3. Ilmoitusten määrä ja kansalaisuudet ilmoituksissa poliisilaitoksittain.



Kuvio 4. Kansalaisuuksien määrät vuoden 2018 S-ilmoituksissa.

Enemmistö (61 ilmoitusta) vuoden 2018 S-ilmoituksista koski kolmannen maan kansalaista. Kolmannen maan kansalaisuuksista suurin osa oli Irakin, Afganistanin, Somalian tai Venäjän kansalaisia. Muita kolmannen maan kansalaisuuksia olivat Albania, Bosnia-Hertsegovina, Egypti, Gambia, Ghana, Intia, Kenia, Kiina, Kongon demokraattinen tasavalta, Pakistan, Georgia, Serbia ja Montenegro, Syyria, Thaimaa, Turkki, Ukraina ja Vietnam. Neljäkymmentäkahdeksan ilmoitusta koski EU -kansalaista. Valtaosassa EU -kansalaisten ilmoituksista oli kyseessä Viron kansalainen. Muita EU -kansalaisuuksia oli Alankomaat, Latvia, Puola, Portugali, Romania ja Irlanti. Vain kolmessa tapauksessa karkottamisesityksistä oli kyseessä Pohjoismaan kansalainen. Pohjoismaiden kansalaisista kaksi oli Ruotsin kansalaisia ja yksi Norjan kansalainen. Kansalaisuuksien määrät S-ilmoituksissa on kuvattu kuviossa 4.

Ilmoituksista 100 ilmoituksen sisältö on käsitelty kappaleissa 4.1 – 4.3. Kaksi kolmannen maan kansalaista koskevaa ilmoitusta on käsitelty erikseen kappaleessa 4.4 Toistuvasti rikokseen syyllistyneet henkilöt. Tutkimuksessa ei käsitelty ilmoituksia, joissa poliisi peruutti karkottamisesityksen tai valmistelusta luovuttiin jollakin perusteella. Tällaisia ilmoituksia oli yhteensä kymmenen kappaletta. Viisi ilmoituksista koski EU -kansalaista ja viisi kolmannen maan kansalaista. Tutkimuksesta rajatut ilmoitukset käsitellään erikseen kappaleessa 4.5 Tutkimusaineiston rajaukset.

Toistuvasti rikokseen syyllistyminen on määritelty ilmoituksissa vaihtelevasti. Mikäli rikokset olivat tapahtuneet lyhyellä ajanjaksolla, siitä oli mainittu joissakin ilmoituksissa.

Muutoin rikosten aikaväli vaihteli muutamista kuukausista yli kymmeneen vuoteen, joten mitään tarkkaa linjaa rikosten toistuvuudesta ei voi ilmoitusten perusteella havaita.

### 5.1 EU -kansalaisten karkottamisesityksistä

EU- kansalaisia koskevia ilmoituksia on kappaleiden 4.1.1 ja 4.1.2 tutkimustuloksissa mukana kolmekymmentäyhdeksän kappaletta. Useimmissa EU -kansalaista koskevissa karkottamisesityksissä henkilön epäillään syyllistyneen useisiin rikoksiin, joiden perusteella karkottamista on esitetty. Kahdessa ilmoituksessa, joihin rikosten määrä oli kirjattu, henkilö oli syyllistynyt tai hänen epäillään syyllistyneen yli kahteenkymmeneen rikokseen. Yhdessä tapauksessa henkilö on aiemmin kertaalleen karkotettu rikosperusteisesti Suomesta.

EU -kansalaisen maassaolon pituus sekä perhesiteet Suomeen vaikuttavat kokonaisarvioinnissa karkottamispäätökseen, tästä kerrottiin kappaleessa 3.1. Karkottamisesityksiin oli pääosin kirjattu maininta henkilön oleskelun rekisteröinnistä Suomeen ja oleskelun kestosta. Kaikkien EU -kansalaista koskevien ilmoitusten (48 kappaletta) mukaiset maassa oleskelun kestot on havainnollistettu kuviossa 5.

<b>EU -kansalaisten maassa oleskelun pituudet</b>	
<b>Oleskelun rekisteröineet vähintään 10 vuotta oleskelleet</b>	11 kpl
<b>Oleskelun rekisteröineet 5 -9 vuotta oleskelleet</b>	14 kpl
<b>Oleskelun rekisteröineet alle 5 vuotta oleskelleet</b>	9 kpl
<b>Oleskelu on rekisteröity tai vireytetty, ei tietoa oleskelun kestosta</b>	4 kpl
<b>Ei tietoa rekisteröinnistä tai oleskelun kestosta</b>	4 kpl
<b>Maassa oleskelua ei ole rekisteröity, työnteko -oikeus on</b>	1 kpl

*Kuvio 5. Ilmoitusten mukaiset EU -kansalaisten oleskelun pituudet Suomessa.*

#### 5.1.1 Tyypilliset rikokset EU -kansalaisten karkottamisesityksissä

Tässä osiossa on jaoteltu EU -kansalaisten ilmoitusten sisältö rikoslajeittain useimmin esiintyneiden rikosnimikkeiden mukaisesti. Taulukoissa on listattuna rikosnimikkeet ja niiden määrä, jotka olivat ilmoituksista laskettavissa. Kunkin rikoslajitaulukon yhteyteen on tarvittaessa lisätty myös sanallinen selitys esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, ettei rikosten määrä ollut tarkkaan laskettavissa tai jos rikosnimikkeen yhteydessä oli ilmoituksessa

maininta ”useita”. Neljästä EU -kansalaista koskevasta ilmoituksesta ei selviä rikosten määrää tai laatua, joten taulukoiden tulokset on koottu 39 ilmoituksen tiedoista.

Suurin osa rikoksista, joihin EU -kansalainen on karkottamisesitysten mukaan ollut epäiltyinä tai on saanut tuomion, oli liikenne rikoksia. Yleisimpänä rikosnimikkeenä ilmoituksissa esiintyi törkeä rattijuopumus tai rattijuopumus. Usein rattijuopumusrikoksen yhteydessä toistui nimike kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta. EU -kansalaisten liikenteeseen liittyvät rikokset on kuvattu kuviossa 6. Liikenne rikosten jälkeen yleisimpiä rikoksia EU -kansalaisten karkottamisesityksissä olivat omaisuuden kohdistuvat rikokset ja petosrikokset (kuvio 7). EU -kansalaisten ilmoituksissa esiintyi jonkin verran huumausaineisiin liittyviä rikoksia sekä nimikkeitä rikoksista viranomaisia vastaan (kuvio 8 ja 9). EU -kansalaisen karkottamisesityksessä esiintyi harvemmin henkeen ja terveyteen liittyviä rikosnimikkeitä tai seksuaalirikoksiin liittyviä nimikkeitä (kuvio 10 ja 11). Muut harvemmin ja yksittäin esiintyneet rikosnimikkeet on esitetty kappaleessa 4.1.2 (kuvio 12 ja 13).

<b>Liikenteeseen liittyvät rikokset</b>	
<b>Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta</b>	32 kpl
<b>Törkeä rattijuopumus</b>	23 kpl
<b>Rattijuopumus</b>	12 kpl
<b>Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	8 kpl
<b>Liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	8 kpl
<b>Kulkuneuvon luovuttaminen juopuneelle</b>	1 kpl

*Kuvio 6. Ilmoituksiin kirjatut EU -kansalaisten liikenteeseen liittyvät rikokset.*

Kuviossa 6 esiintyvien rikosnimikkeiden lisäksi EU -kansalaisten ilmoituksissa esiintyi kolme kertaa liikenne rikkomus ja seitsemän kertaa ajoneuvorikkomus. Ilmoituksissa esiintyi edellä mainittujen rikosnimikkeiden lisäksi maininnat ”liikenne rikoksiin”, ”törkeisiin rattijuopumuksiin” ja ”kulkuneuvon kuljettamisiin oikeudetta”.

<b>Omaisuuuteen kohdistuvat rikokset sekä petosrikokset</b>	
<b>Varkaus</b>	14 kpl
<b>Näpistys</b>	11 kpl
<b>Törkeä varkaus</b>	5 kpl
<b>Petos</b>	4 kpl
<b>Moottorikulkuneuvon käyttövarkaus</b>	4 kpl
<b>Törkeän varkauden yritys</b>	2 kpl
<b>Törkeä kavallus</b>	1 kpl
<b>Törkeä petos</b>	1 kpl
<b>Lievä petos</b>	1 kpl
<b>Maksuvälinepetos</b>	1 kpl
<b>Varkauden yritys</b>	1 kpl

*Kuvio 7. EU -kansalaisten ilmoituksiin kirjatut omaisuuteen kohdistuvat rikokset ja petosrikokset.*

Kuviossa 7 esiintyvien rikosnimikkeiden lisäksi ilmoituksissa oli seuraavat rikosnimikkeet monikossa niin, ettei ilmoituksista selvinnyt niiden tarkkaa määrää tai rikosnimikettä: petos, törkeä petos, maksuvälinepetos ja ”varkausrikoksia”.

<b>Huumausainerikokset</b>	
<b>Huumausainerikos</b>	16 kpl
<b>Huumausaineen käyttörikos</b>	13 kpl
<b>Törkeä huumausainerikos</b>	7 kpl

*Kuvio 8. Ilmoituksiin kirjatut EU -kansalaisten huumausainerikokset.*

Kuvion 8 tulosten lisäksi huumausaineen käyttörikos esiintyi ilmoituksissa kertaalleen ilmaisulla: ”useita huumausaineen käyttörikoksia”.

<b>Rikokset viranomaisia vastaan</b>	
<b>Haitanteko virkamiehelle</b>	6 kpl
<b>Virkamiehen vastustaminen</b>	5 kpl
<b>Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen</b>	2 kpl
<b>Rekisterimerkintärikos</b>	2 kpl
<b>Niskoittelu poliisia vastaan</b>	1 kpl
<b>Väärän henkilötiedon antaminen</b>	1 kpl

*Kuvio 9. Ilmoituksiin kirjatut EU -kansalaisten rikokset viranomaisia vastaan.*

<b>Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset</b>	
<b>Pahoinpitely</b>	8 kpl
<b>Lievä pahoinpitely</b>	2 kpl
<b>Tapon yritys</b>	1 kpl

*Kuvio 10. Ilmoituksiin kirjatut EU -kansalaisten henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.*

<b>Seksuaalirikokset</b>	
<b>Raiskaus</b>	3 kpl
<b>Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö</b>	2 kpl
<b>Törkeä raiskaus</b>	1 kpl
<b>Seksuaalinen hyväksikäyttö</b>	1 kpl
<b>Pakottaminen seksuaaliseen tekoon</b>	1 kpl

*Kuvio 11. Ilmoituksiin kirjatut EU -kansalaisten seksuaalirikokset.*

### 5.1.2 Muut rikosnimikkeet EU -kansalaisten karkottamisesityksissä

<b>Harvemmin toistuneet rikosnimikkeet EU -kansalaisten ilmoituksissa</b>	
<b>Kotirauhan rikkominen</b>	4 kpl
<b>Vahingonteko</b>	4 kpl
<b>Törkeä ryöstö</b>	3 kpl
<b>Laiton uhkaus</b>	2 kpl
<b>Törkeä veropetos</b>	2 kpl
<b>Rahanpesu</b>	2 kpl
<b>Vaarallisen esineen hallussapito</b>	2 kpl
<b>Ampuma-aserikkomus</b>	2 kpl

*Kuvio 12. Rikosnimikkeet, jotka toistuivat vain muutamia kertoja EU -kansalaisten ilmoituksissa.*

Kuvion 12 rikosnimikkeiden lisäksi väärennyksiä ja identiteettivarkauksia oli ilmoitusten mukaan "useita".



<b>Yksittäiset rikosnimikkeet EU -kansalaisten ilmoituksissa</b>
<b>Ampuma-aserikos</b>
<b>Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen</b>
<b>Kirjanpitorikos</b>
<b>Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkominen</b>
<b>Kunnianloukkaus</b>
<b>Kätkemisrikos</b>
<b>Laittomaan tuontitavaraan ryhtyminen</b>
<b>Perätön lausuma viranomaismenettelyssä</b>
<b>Ryöstö</b>
<b>Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito</b>
<b>Törkeän rahanpesun yritys</b>

*Kuvio 13. Rikosnimikkeet, jotka esiintyivät kertaalleen EU -kansalaisten ilmoituksissa.*

### 5.1.3 Yleinen järjestys ja -turvallisuus peruste EU -kansalaisten ilmoituksissa

EU -kansalaista koskevista ilmoituksista kuudessatoista oli rikosperusteen lisäksi käytetty perustetta: ”on käyttäytymisellään osoittanut olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle”, eli lyhenteenä ilmaistuna YJT -perustetta (*UL 9:149 § 1 mom. 3k.*). YJT -perustetta käytettiin ilmoituksissa joko rikosten määrään, niiden toistuvuuteen, rikosten laatuun tai rikollisen toiminnan jatkamiseen liittyvistä syistä. Rikoksina ilmoituksissa esiintyivät muun muassa liikenne rikokset, rattijuopumukset, huumausainerikokset, pahoinpitelyrikokset, omaisuusrikokset ja virkamiehen vastustamiset. Pääosin rikoksia oli henkilöä kohden useita ilmoituksissa, joissa YJT -perustetta käytettiin.

Yhdessä ilmoituksessa rikoksina oli kaksi törkeää rattijuopumusta. Perusteluna ilmoituksessa teon toistuminen vain puolentoista tunnin välillä ja rattijuopumuksen törkeän tekemuodon katsottiin muodostavan todellisen, välittömän ja riittävän vakavan uhan muiden tienkäyttäjien turvallisuudelle. Ilmoituksen mukaan liikenneturvallisuutta on pidettävän sellaisena suojeltuna etuna, mitä ulkomaalaislain yleinen järjestys ja turvallisuuspykälässä (*UL 9:156 §*) tarkoitetaan. Kahdessa ilmoituksessa rikoksia oli yksi (törkeä varkaus), jossa omaisuuden arvo oli merkittävä ja henkilöt oletettavasti samasta rikoksesta epäiltyjä. Molempien ilmoitusten perusteluiden mukaan henkilön on syytä olettaa olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle rikoksen laadun perusteella.

## 5.2 Kolmannen maan kansalaisten karkottamisesityksistä

Kolmannen maan kansalaista koskevia ilmoituksia on kappaleiden 4.2.1 ja 4.2.2 tutkimustuloksissa mukana neljäkymmentäkaksi kappaletta. Useimmissa kolmannen maan kansalaista koskevissa karkottamisesityksissä henkilön epäillään syyllistyneen useampiin rikoksiin, joiden perusteella karkottamista on esitetty. Yhdessä tapauksessa henkilöä on myös aiemmin yritetty karkottaa rikosperusteisesti Suomesta poliisin aloitteesta.

Kolmannen maan kansalaisten maassa oleskelun pituus oli pääosin merkitty ilmoituksiin. Kaikkien kolmannen maan kansalaista koskevien ilmoitusten (61 kappaletta) mukaiset maassa oleskelun kestot on havainnollistettu kuviossa 14. Kuuden ilmoituksen kohdalla oleskelun kestosta ei ollut mainintaa, mutta kuvion 14 tuloksiin on kirjattu ilmoitustekstistä ilmenevien seikkojen perusteella henkilön maassa oleskelun vähimmäisaika. Kolmannen maan kansalaisista turvapaikanhakijana Suomeen on ilmoitusten perusteella tullut 25 henkilöä. Määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluluvalla oleskelevia on 17 kappaletta. Oleskelun kesto tai peruste ei selviä kolmannen maan kansalaisen osalta 15 ilmoituksesta. Kolmannen maan kansalaisista kiintiöpakolaisena Suomeen saapuneita on kolme kappaletta.

<b>Kolmannen maan kansalaisten oleskelun pituudet ilmoituksissa</b>	
<b>Maassa yli 10 vuotta oleskelleet</b>	14 kpl
<b>Maassa 5 -10 vuotta oleskelleet</b>	13 kpl
<b>Maassa alle 5 vuotta oleskelleet</b>	11 kpl
<b>Ei tietoa oleskelun kestosta</b>	11 kpl

*Kuvio 14. Ilmoitusten mukaiset kolmansien maiden kansalaisten oleskelun pituudet.*

### 5.2.1 Tyypilliset rikokset kolmannen maan kansalaisten karkottamisesityksissä

Tässä osiossa on jaoteltu kolmannen maan kansalaista koskevien ilmoitusten sisältö rikoslajeittain useimmin ilmoituksissa esiintyneiden rikosnimikkeiden mukaisesti. Taulukoissa on listattuna rikosnimikkeet ja niiden määrä, jotka olivat ilmoituksista laskettavissa. Kunkin rikoslajitaulukon yhteyteen on tarvittaessa lisätty myös sanallinen selitys, jos rikosten tai rikosnimikkeiden tarkka määrä ei ilmoituksista selvinnyt. Kahdestatoista kolmannen maan kansalaista koskevasta ilmoituksesta ei selviä rikosten määrä tai laatu, joten taulukoiden tulokset on koottu 42 ilmoituksen tiedoista.

Suurin osa rikoksista, joihin kolmannen maan kansalainen on karkottamisesitysten mukaan ollut epäiltynä tai saanut tuomion ovat seksuaalirikoksia (kuvio 15), liikenteeseen liittyviä rikoksia (kuvio 16) tai henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia (kuvio 17). Yleisimpinä rikosnimikkeinä ilmoituksissa esiintyivät raiskaus, lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, pahoinpitely ja kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta. Huumausaineisiin liittyviä rikoksia (kuvio 18) oli myös jonkin verran sekä varkaus-, kavallus- tai petosrikoksia (kuvio 19.) Muut harvemmin ja yksittäin esiintyneet rikosnimikkeet kolmansien maiden kansalaisten osalta on esitetty kuviossa 20 ja 21 kappaleessa 5.2.2.

<b>Seksuaalirikokset</b>	
<b>Raiskaus</b>	13 kpl
<b>Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö</b>	12 kpl
<b>Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö</b>	8 kpl
<b>Törkeä raiskaus</b>	7 kpl
<b>Pakottaminen seksuaaliseen tekoon</b>	1 kpl

*Kuvio 15. Ilmoituksiin kirjatut kolmansien maiden kansalaisten seksuaalirikokset.*

<b>Liikenteeseen liittyvät rikokset</b>	
<b>Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta</b>	13 kpl
<b>Törkeä rattijuopumus</b>	7 kpl
<b>Rattijuopumus</b>	4 kpl
<b>Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	3 kpl
<b>Liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	3 kpl

*Kuvio 16. Ilmoituksiin kirjatut kolmansien maiden kansalaisten liikenteeseen liittyvät rikokset.*

Kuviossa 16 esiintyvien rikosnimikkeiden lisäksi kolmansien maiden kansalaisten ilmoituksissa esiintyi kahdeksan kertaa liikenneriikkomus ja kerran ajoneuvorikkomus. Ilmoituksissa esiintyi edellä mainittujen rikosnimikkeiden lisäksi maininnat ”kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta”, ”liikenneriikoksia” ja ” muita liikenneriikkomuksia”.

<b>Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset</b>	
<b>Pahoinpitely</b>	11 kpl
<b>Törkeä pahoinpitely</b>	6 kpl
<b>Tapon yritys</b>	3 kpl
<b>Murha</b>	1 kpl
<b>Tappo</b>	1 kpl
<b>Lievä pahoinpitely</b>	1 kpl

*Kuvio 17. Ilmoituksiin kirjatut kolmansien maiden kansalaisten henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset.*

Kuvion 17 rikosnimikkeiden lisäksi kolmansien maiden kansalaisten ilmoituksissa esiintyi maininnat ”useaan henkeen ja terveyteen kohdistuvaan rikokseen” sekä ”useisiin toisen henkeä ja terveyttä vaarantaviin väkivaltarikoksiin”.

<b>Huumausainerikokset</b>	
<b>Huumausaineen käyttörikos</b>	8 kpl
<b>Törkeä huumausainerikos</b>	7 kpl
<b>Huumausainerikos</b>	5 kpl

*Kuvio 18. Ilmoituksiin kirjatut kolmansien maiden kansalaisten huumausainerikokset.*

Kuvion 18 tulosten lisäksi huumausaineen käyttörikos esiintyi ilmoituksissa kaksi kertaa ilmaisulla ”useita huumausaineen käyttörikoksia”.

<b>Varkaus-, kavallus- ja petosrikokset</b>	
<b>Petos</b>	6 kpl
<b>Näpistys</b>	6 kpl
<b>Törkeä petos</b>	3 kpl
<b>Varkaus</b>	2 kpl
<b>Kavallus</b>	1 kpl

*Kuvio 19. Ilmoituksiin kirjatut kolmansien maiden kansalaisten varkaus-, kavallus- ja petosrikokset.*

Kuvion 19 tulosten lisäksi varkaus esiintyi ilmoituksissa ilmaisulla ”useita”.

### 5.2.2 Muut rikosnimikkeet kolmansien maiden kansalaisten karkottamisesityksissä

Harvemmin toistuneet rikosnimikkeet	
Vahingonteko	6 kpl
Ampuma-aserikos	2 kpl
Lievä ampuma-aserikos	2 kpl
Lähestymiskiellon rikkominen	2 kpl
Ryöstö	2 kpl

*Kuvio 20. Harvemmin kolmansien maiden kansalaisten ilmoituksissa esiintyneet rikosnimikkeet.*

Yksittäiset rikokset kolmansien maiden kansalaisten ilmoituksissa	
Dopingrikos	
Identiteettivarkaus	
Järjestysrikkomus	
Laiton uhkaus	
Salakuljetus	
Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen	
Sukupuoliyhteys lähisukulaisen kesken	
Toisen vahingoittamiseen sopivan esineen tai aineen hallussapito	
Törkeä ihmiskauppa	
Törkeä ryöstö	
Törkeä veropetos	
Ulkomaalaisrikkomus	
Virkamiehen vastustaminen	

*Kuvio 21. Yksittäiset rikosnimikkeet kolmansien maiden kansalaisten ilmoituksissa.*

### 5.2.3 Yleinen järjestys ja turvallisuus peruste

Yhdessätoista kolmannen maan kansalaista koskevista ilmoituksista oli rikosperusteen lisäksi käytetty perustetta: ”on käyttäytymisellään osoittanut olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle”, eli lyhenteenä ilmaistuna YJT -perustetta (UL 9:149 § 1mom. 3k.). Henkilöä epäiltiin tai hänet oli tuomittu pääosin useammasta rikoksesta. Rikoksina ilmoituksissa esiintyivät seksuaalirikokset, henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, liikennejutut, törkeä huumausainerikos tai törkeä veropetos. Yleisesti ottaen ilmoitusten YJT

-perusteluissa oli viitattu rikoksiin, niiden laatuun, rikosten toistuvuuteen tai rikoksista määrättävään vähimmäisrangaistukseen.

Yhdessä ilmoituksessa poliisi esittää henkilön karkottamista jo ennalta estävänä toimenpiteenä. Perusteluna ilmoituksessa oli, että ulkomaalaisen käytös on ollut yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavaa ja veronkiertonsa vilpillistä toimintaa, jollaista käytöstä ulkomaalaisena ei voida Suomessa pitää sopivana. Kyseisessä ilmoituksessa rikoksina olivat nimikkeet törkeä veropetos, salakuljetus, pahoinpitely ja kaksi liikenne-rikkomusta.

Yhdessä ilmoituksessa rikoksia oli 49 kappaletta. Ilmoituksen perusteluissa katsottiin henkilön osoittautuneen olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle ja henkilön käyttäytymisellään aiheuttavan vakavan ja välittömän uhan yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Rikoksina kyseisessä ilmoituksessa oli lukuisia pahoinpitelyitä, liikenne-, omaisuus- ja huumausaineen käyttörikoksia.

Yhden ilmoituksen tietojen perusteella henkilöä yritettiin nyt kolmatta kertaa karkottaa. Perusteluna oli, että poliisi katsoo henkilön olevan edelleen ja kasvavassa määrin olevan vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Kyseisen ilmoituksen tietojen mukaan henkilöllä oli historiassaan kaksi törkeää pahoinpitelyä ja yksi perusmuotoinen sekä viimeisimpänä tapon yritys.

### **5.3 Rikokset Pohjoismaiden kansalaisten karkottamisesityksissä**

Pohjoismaiden kansalainen oli kyseessä vuoden 2018 karkottamisesityksistä vain kolmessa tapauksessa. Karkottamisesitykset olivat Ahvenanmaan poliisilaitoksen, Lapin poliisilaitoksen ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kirjaamia. Kahdessa ilmoituksessa kolmesta karkottamisesityksen perusteena olevat rikokset oli kirjattu ilmoitukseen.

Lapin poliisilaitoksen kirjaamassa karkottamisesityksessä oli esitetty karkottamista rikosperusteisesti. Ilmoituksen mukaan henkilö oli syyllistynyt kuuteentoista (16) rikokseen, joista hänelle oli määrätty vankeusrangaistus. Rikosnimikkeinä oli ampuma-aserikos, törkeä huumausainerikos, huumausainerikos, huumausaineen käyttörikos sekä useita rattijuopumuksia ja kulkuneuvon kuljettamisia oikeudetta.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kirjaamassa karkottamisesityksessä on mainittu henkilön syyllistyneen mm. kahteen rattijuopumukseen ja saaneen siitä lyhyen vankeusrangaistuksen. Henkilö ei kuitenkaan ole syylistynyt tekoon, josta säädetty vähimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta. Pohjoismaan kansalainen voidaan karkottaa maasta ulkomaalaislain 169 § 3 momentin mukaan vain yleiseen turvallisuuteen liittyvistä pakottavista syistä.

Ahvenanmaan poliisilaitoksen kirjaamassa karkottamisesityksessä perusteena oli käytetty rikosperusteen lisäksi YJT ja kansanterveys -perustetta. Ilmoituksesta ei selvinnyt rikoksia, joista henkilöä epäillään, eikä perusteluja siitä, miten henkilön katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä ja yleistä turvallisuutta tai kansanterveyttä.

#### **5.4 Toistuvasti rikoksiin syyllistyneet henkilöt**

Tässä kappaleessa käsitellään kahden kolmannen maan kansalaista koskevan ilmoituksen sisältö. Kummassakin ilmoituksessa oli poikkeuksellisen suuri lukumäärä rikoksia verrattuna muihin ilmoituksiin.

Ensimmäisessä ilmoituksessa rikosten määrä on 117 kappaletta (kuvio 22). Henkilö on oleskellut Suomessa yli 20 vuotta. Suurin osa henkilön rikoksista on pahoinpitelyrikoksia. Rikosten lisäksi henkilö on otettu 25 kertaa poliisilakiperusteisesti kiinni viimeisen kymmenen vuoden ajanjaksolla. Kaikki kiinniotot ovat johtuneet henkilön aggressiivisesta käytöksestä. Henkilö on muun muassa osallistunut tappeluihin tai käynyt täysin sivullisen/tuntemattoman kimppuun. Henkilö on hakenut noin kymmenen vuotta sitten Suomen kansalaisuutta, mutta Maahanmuuttovirasto teki asiassa kielteisen ratkaisun. Kielteinen päätös perustui henkilön tekemiin rikoksiin, eikä hänen katsottu täyttävän kansalaisuuden saamisen edellytyksiä (nuhteettomuusedellytys). Ilmoituksessa ei ole käytetty rikosperusteen lisäksi YJT -perustetta.

<b>Nimikkeet ilmoituksessa, jossa 117 kpl rikoksia</b>	
<b>Pahoinpitely</b>	40 kpl
<b>Törkeä pahoinpitely</b>	9 kpl
<b>Laiton uhkaus</b>	9 kpl
<b>Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen</b>	5 kpl
<b>Lievä pahoinpitely</b>	5 kpl
<b>Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta</b>	5 kpl
<b>Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen</b>	3 kpl
<b>Törkeä kotirauhan rikkominen</b>	4 kpl
<b>Varkaus</b>	4 kpl
<b>Huumausaineen käyttörikos</b>	4 kpl
<b>Ryöstö</b>	3 kpl
<b>Toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito</b>	3 kpl
<b>Ampuma-aserikos</b>	2 kpl
<b>Törkeä rattijuopumus</b>	2 kpl
<b>Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	2 kpl
<b>Moottorikulkuneuvon käyttövarkaus</b>	2 kpl
<b>Vahingon teko</b>	2 kpl
<b>Näpistys</b>	2 kpl
<b>Huumausainerikos</b>	2 kpl
<b>Vaarallisen esineen hallussapito</b>	2 kpl
<b>Törkeän pahoinpitelyn yritys</b>	1 kpl
<b>Rattijuopumus</b>	1 kpl
<b>Ryöstön yritys</b>	1 kpl
<b>Liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	1 kpl
<b>Haitanteko virkamiehelle</b>	1 kpl
<b>Niskoittelu poliisia vastaan</b>	1 kpl
<b>Luvaton käyttö</b>	1 kpl

*Kuvio 22. Rikosnimikkeet ja niiden määrät ilmoituksessa, jossa oli eniten rikoksia kaikista lähdemateriaalin ilmoituksista.*



Toisessa ilmoituksessa rikosten määrä on 50 kappaletta (kuvio 23). Henkilö on tullut Suomeen kiintiöpakolaisena ja oleskellut maassa yli kymmenen vuotta. Henkilön pakolaisasema on lakkautettu noin 2 kaksi vuotta sitten. Henkilön rikokset ovat tapahtuneet suurimmalta osin viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla. Ilmoituksessa on käytetty rikosperusteen lisäksi YJT -perustetta. Ilmoituksen loppuun on kirjattu tieto, että henkilö istuu tuomiota taposta. Tekoajankohta ei ilmoituksesta selviä.

<b>Nimikkeet ilmoituksessa, jossa 50 kpl rikoksia</b>	
<b>Pahoinpitely</b>	10 kpl
<b>Kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta</b>	5 kpl
<b>Ajokorttirikkomus</b>	5 kpl
<b>Törkeä ryöstö</b>	3 kpl
<b>Ryöstö</b>	3 kpl
<b>Rattijuopumus</b>	2 kpl
<b>Liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	2 kpl
<b>Varkaus</b>	2 kpl
<b>Huumausaineen käyttörikos</b>	2 kpl
<b>Vahingonteko</b>	2 kpl
<b>Liikennerikkomus</b>	2 kpl
<b>Näpistys</b>	2 kpl
<b>Tappo</b>	1 kpl
<b>Törkeä varkaus</b>	1 kpl
<b>Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen</b>	1 kpl
<b>Vangin karkaaminen</b>	1 kpl
<b>Järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen</b>	1 kpl
<b>Lievä petos</b>	1 kpl
<b>Lievä pahoinpitely</b>	1 kpl
<b>Laiton uhkaus</b>	1 kpl
<b>Alkoholirikkomus</b>	1 kpl
<b>Näpistyksen yritys</b>	1 kpl

*Kuvio 23. Rikosnimikkeet ilmoituksessa, jossa 49 rikosta.*

## 5.5 Tutkimusaineiston rajaukset

Tutkimuksessa ei käsitelty ilmoituksia, joissa poliisi peruutti karkottamisesityksen tai keskeytti sen toimeenpanon ja valmistelusta luovuttiin jollakin perusteella. Viiden EU -kansalaista koskevan ilmoituksen sisältö rajattiin kappaleiden 4.1.1 ja 4.1.2 tuloksista. Viiden kolmannen maan kansalaista koskevan ilmoituksen sisältö rajattiin kappaleiden 4.2.1 ja 4.2.2 tuloksista. Rajattujen ilmoitusten sisältöä käsitellään seuraavana.

Yksi EU -kansalaisten ilmoituksista rajattiin sillä perusteella, että törkeästä huumausainerikoksesta epäilty henkilö oli ilmoituksen mukaan luovutettu kotimaahansa ja karkottamista harkitaan uudelleen, jos henkilö palaa Suomeen. Toisessa ilmoituksessa karkottamisasia on päätetty ja henkilön epäillään itse poistuneen Suomesta. Ilmoituksen mukaan asia otetaan uudelleen tutkittavaksi, kun henkilön olinpaikka selviää ja jos hän palaa Suomeen. Kolmannessa tapauksessa karkottamisesityksestä luovuttiin, koska henkilöä ei enää epäillä sellaisista rikoksista, joiden perusteella karkottamista voitaisiin esittää. Myös neljäs ilmoitus rajattiin sillä perusteella, että poliisi on luopunut karkottamisesityksestä: henkilö sai tuomion ryöstörikoksista, mutta rikoksesta säädetty vähimmäisrangaistus on alle vuosi vankeutta, joten yli kymmenen vuotta maassa oleskelleen EU -kansalaisen karkottamiseen vaadittavat pakottavat syyt eivät tapauksessa täyty. Henkilöä oli esitetty karkotettavaksi nimikkeillä törkeä ryöstö (vähimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta), jolloin perusteet pakottaville syyille olisi täytynyt. Viidennessä ilmoituksessa henkilöä ei enää epäilty kuolemantuottamuksesta, joten karkottamisesityksestä luovuttiin.

Yksi kolmannen maan kansalaista koskeva ilmoitus koski vain maassaoloedellytysten tarkistamista ja ilmoituksen mukaan poliisi kävi henkilön kanssa vain keskustelun rikoksista ja niihin johtaneista syistä. Rikokset eivät ilmoituksesta selviä. Maahanmuuttovirasto päätti, että kyseisen henkilön pakolaisasemaa ei lakkauteta ja näin ollen poliisi ei tehnyt karkottamisesitystä. Toisessa ilmoituksessa syyte törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä hylättiin, maasta karkottamisen valmistelu keskeytettiin, eikä henkilöön kohdistettu mitään toimenpiteitä. Kolmannessa ilmoituksessa henkilö on ollut epäiltynä murhaan sekä rattijuopumukseen. Henkilö ei ilmoituksen mukaan asu Suomessa, eikä ole saanut tuomiota murhasta, joten muiden tietojen perusteella hänestä ei ole syytä tehdä karkottamisesitystä ja juttu on päätetty. Neljäs ilmoitus rajattiin pois sillä perusteella, että henkilöä ei tuomittu tapon yrityksestä, pahoinpitelystä ja vahingonteosta, vaan hänet määrättiin pakkohoitoon. Neljäs ilmoitus rajattiin pois siitä syystä, että juttu odottaa. Tässä

tapauksessa henkilöä epäillään petosrikoksista, huumausainerikoksista, liikennesrikoksista sekä ryöstöstä ja kotirauhan rikkomisesta ja karkottamista esitetään, mikäli rikokset etenevät syyteharkinnasta.

## 6 TUTKIMUSTULOKSET JA POHDINTA

Tällä tutkimuksella oli tarkoitus luoda poliisin työtä hyödyttävä teos karkottamisen perusteista taustateoriaa ja kerättyä tutkimusaineistoa yhdistelemällä. Opinnäytetyöhön koostettu tieto hyödyttää opinnäytetyön alussa mainittua MISEC -hanketta aihepiirin jatkotutkimusta varten.

Tutkimukseen käytetyt tiedot poimittiin tutkimusaineiston sisällöstä. Tutkimustulosten erittelyyn vaikutti ilmoitusten sisältö sekä se, miten asiat oli ilmoituksiin kirjattu. Ilmoitusten kirjaamistavalla ja laadulla oli siis vaikutusta tutkimustuloksiin. Osassa ilmoituksista henkilön tiedot ja karkottamisesityksen perustelut oli kattavasti kirjattu. Niiden ilmoitusten osalta, joissa on vajavaiset tiedot ei voi tehdä johtopäätöksiä tutkimuskysymyksiin.

Tutkimus vastasi tutkimuskysymykseen: Millaisista rikoksista karkottamisesityksiä tehdään? (Ulkomaalaislaki 149 § 1 momentti, 2 kohta: *"on todettu syyllistyneen rikokseen, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään yksi vuosi vankeutta taikka jonka on todettu syyllistyneen toistuvasti rikoksiin"*). Tutkimuksessa selvisi yleiskuva rikosnimikkeistä ja rikosten määristä kansalaisuuksittain. Tyypillisesti ilmoituksissa esiintyneissä rikosnimikkeissä oli eroavaisuuksia kansalaisuuksien välillä. Rikosten määrä henkilöä kohden oli EU -kansalaisilla yleisesti ottaen suurempi, kuin kolmannen maan kansalaisilla. Kyseisistä eroavaisuuksista voidaan tehdä päätelmä, että EU -kansalaisen karkottamista on esitetty useamman, mutta lievemmän rikoksen perusteella, kun taas kolmannen maan kansalaisen karkottamista on esitetty harvemman, mutta vakavamman rikoksen perusteella. Toistuvasti rikoksiin syyllistynyt henkilö oli saattanut syyllistyä toistuviin rikoksiin joko lyhyellä aikaa tai useiden vuosien ajanjaksolla. Siihen miten toistuvasti rikoksiin syyllistyminen on ilmoituksissa määritelty, ei täysin selvää linjaa voi havaita, sillä vaihtelu perusteluissa oli suurta.

Rikosperusteen lisäksi ulkomaalaislain 149 § 1 momentin 3 kohdan perustetta: *"on käyttäytymisellään osoittanut olevansa vaaraksi muiden turvallisuudelle"* esiintyi murto-osassa kaikkien kansalaisten ilmoituksia. EU -kansalaisilla YJT -perustetta oli käytetty useimmiten lyhyellä aikaa toistuvien rikosten, rikosten suuren lukumäärän tai rikoksen vakavuuden perusteella. Kolmannen maan kansalaisilla YJT -perustetta oli käytetty etenkin henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten, seksuaalirikosten tai törkeiden

huumausainerikosten tai törkeän veropetoksen vuoksi. Kovin yksilöllisiä kuvailuja käytöksestä ei ilmoituksiin ollut kirjattu, vaan perusteeseen oli useimmiten viitattu henkilön rikoshistorialla eli rikosten määrällä tai laadulla.

Useissa tapauksissa karkottamisasia oli vielä kesken tätä tutkimusta tehdessä, eikä tietoa päätöksestä ollut täten vielä kirjattu ilmoituksiin. Sellaisia ilmoituksia, joihin oli kirjattu henkilön rikokset sekä karkottamispäätös oli kuitenkin useita. Niiden ilmoitusten tietojen myötä tutkimus antoi tutkijalle käsityksen siitä, millaisessa tilanteessa henkilö karkotetaan tai millaisessa tilanteessa häntä ei karkoteta.

### **5.1 Tutkimuksen luotettavuus**

Rikosten määrät ja rikosnimikkeet on kirjattu tutkimusosuuteen S-ilmoitusten sisältöjen perusteella. Tutkimuksen tuloksissa täytyy ottaa huomioon se, että osasta ilmoituksia ei voinut löytää vastausta tutkimuskysymykseen siksi, että ilmoituksesta ei selvinnyt rikosten määrä tai laatu. Tutkimusosuuteen kirjattiin näkyville, kuinka monen ilmoituksen tiedoista tulokset koostuvat, kuinka monesta ilmoituksesta rikosnimikkeet tai määrät ei selvinneet sekä ilmoitusten määrä, jotka rajattiin tutkimustuloksista ja selitettiin erikseen.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa se, että tulokset muodostuivat ilmoitusten sisällön perusteella. Tutkimustuloksiin vaikuttaa se, ettei kaikkiin ilmoituksiin oltu kirjattu tarkkoja tietoja rikoksista. Tällaisia ilmoituksia oli lähdemateriaalissa useampia. Koska rikostietoja ei ollut tutkimuksessa käytettävissä, niiden vaikutusta tutkimuksen tilastoihin ei voi tietää.

Tutkimusta rikosperusteisesta karkottamisesta ei ole Poliisiammattikorkeakoulussa aikaisemmin tehty. Tutkimus oli ajankohtainen, koska erityisesti turvapaikanhakijoiden rikosperusteisesta karkottamisesta on keskusteltu viime vuosina paljon julkisuudessa. Aineistojen läpikäyminen oli mielenkiintoista ja auttoi myös itseäni perehtymään tarkemmin rikosperusteisen karkottamisen perusteisiin.

### **5.2 Ongelmakohtia ja kehitysehdotuksia**

Lähdeaineistoa tutkimalla selvisi, että ilmoitusten kirjaamistapoja oli monia. Ilmoitusten laadussa ja niiden sisältämässä tiedossa oli vaihtelua. Lyhyimmillään ilmoitus sisälsi yhden lauseen ja rikokseen saattoi viitata pelkkä rikosilmoitusnumero. Pisimmillään ilmoitus oli

useamman sivun mittainen ja henkilön rikokset, rikosasioiden tila ja karkottamisesityksen perustelut oli kirjattu monisanaisesti näkyviin. Joissakin ilmoituksissa oli kirjoitettu väliotsikot isolla. Tämä oli mielestäni hyvä tapa, sillä otsikointi selkeytti ilmoitusta ja otsikoiden perusteella pystyi nopeasti etsimään ilmoituksesta haluamansa sisällön.

Tutkimuksen tekemistä olisi helpottanut ilmoitusten yhtenäinen laatu sekä tietojen kirjaaminen mahdollisimman tiivistetysti. Yhtenäinen kirjaustapa sekä olennaisten asioiden ytimekäs tiivistäminen nopeuttaa etsittävän tiedon löytämistä sekä ilmoituksen käsittelyä. Karkottamisen perusteista saisi paremman kokonaiskuvan, jos poliisin kirjaamista ilmoituksista löytyisi kansalaisuuden mukaisesti kaikki karkottamispäätökseen vaikuttavat tiedot sekä ilmoituksesta selväisi myös Maahanmuuttoviraston lainvoimainen päätös. Kehittämisehdotuksena tai jatkotutkimusaiheena poliisin karkottamisesitysten kirjaamiseen voitaisiin luoda yhtenäinen kirjaamismalli.

## LÄHTEET

Aer, Janne 2016: Ulkomaalaisoikeuden perusteet. Alma Talent, Helsinki.

Euroopan komissio 2019a: Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus. Luettavissa: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=470&langId=fi>. Luettu 11.10.2019.

Euroopan komissio 2019b: EU:n kansalaisuus. Luettavissa: [https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-citizenship\\_fi](https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-citizenship_fi). Luettu 11.10.2019.

Euroopan komissio 2019c: Vapaa liikkuvuus – EU -kansalaiset: Luettavissa: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=457&langId=fi>. Luettu 11.10.2019.

HE 28/2003 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Luettu 24.9.2019.

Juvonen, Anna-Maija 2012: Maahanmuuton juridiikkaa. Käytännön käsikirja. Edita, Helsinki.

Kivivuori Janne & Aaltonen Mikko & Näsi Matti & Suonpää Karoliina & Danielsson Petri 2018: Kriminologia – rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Helsinki, Gaudeamus Oy. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523455306>. Luettu 17.12.2019.

Kivivuori Janne 2017: Rikollisuustilanne 2016 – rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa, katsauksia 22/2017. Helsinki, Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti.

Maahanmuuttovirasto 2019a: Maastapoistamisohje, 28.5.2019.

Maahanmuuttovirasto 2019b: EU -kansalainen. Luettavissa: <https://migri.fi/eu-kansalainen>. Luettu 6.11.2019.

Maahanmuuttovirasto 2019c: Toimeentuloedellytys. Luettavissa: <https://migri.fi/toimeentulo>. Luettu 9.12.2019.

Maahanmuuttovirasto 2019d: Säilöönotto. Luettavissa: <https://migri.fi/sailoonotto>. Luettu 3.12.2019.

Neuvoston asetus (EY) N:o 539/2001. Luettelon vahvistamisesta kolmansista maista, joiden kansalaisilla on oltava viisumi ulkorajoja ylittäessään, ja niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A32001R0539>. Luettu 24.9.2019.

Pedagogiikkaa netissä 2019b: Euroopan unioni ja sen 28 jäsenmaata. Luettavissa: <https://peda.net/kotka/lukiokoulutus/karhulanlukio/opiskelu/oppiaineet/yhteiskuntaoppi/sejmmmy/eytjt/eujs2j/eu-map-2-jpg>. Luettu 6.11.2019.

Pedagogiikkaa netissä 2019a: Pohjoismaat. Luettavissa: <https://peda.net/lahti/koulut/kirkonkylankoulu/luokat/6ab/ymppa/pl>. Luettu 4.11.2019.

Poliisihallitus 2019a: Käännyttämistä ja maasta karkottamista koskevan päätöksen

täytäntöönpano, ohje 4.7.2019.

Poliisihallitus 2019b: Ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon vastuunjako, määräys 29.9.2017.

Ulkoministeriö 2019a: Schengen-alueella liikkuminen. Luettavissa: <https://um.fi/schengen-alueella-liikkuminen>. Luettu 11.12.2019.

Ulkoministeriö 2019b: Viisumi Suomeen. Luettavissa: <https://um.fi/viisumi-suomeen>. Luettu 11.12.2019.